

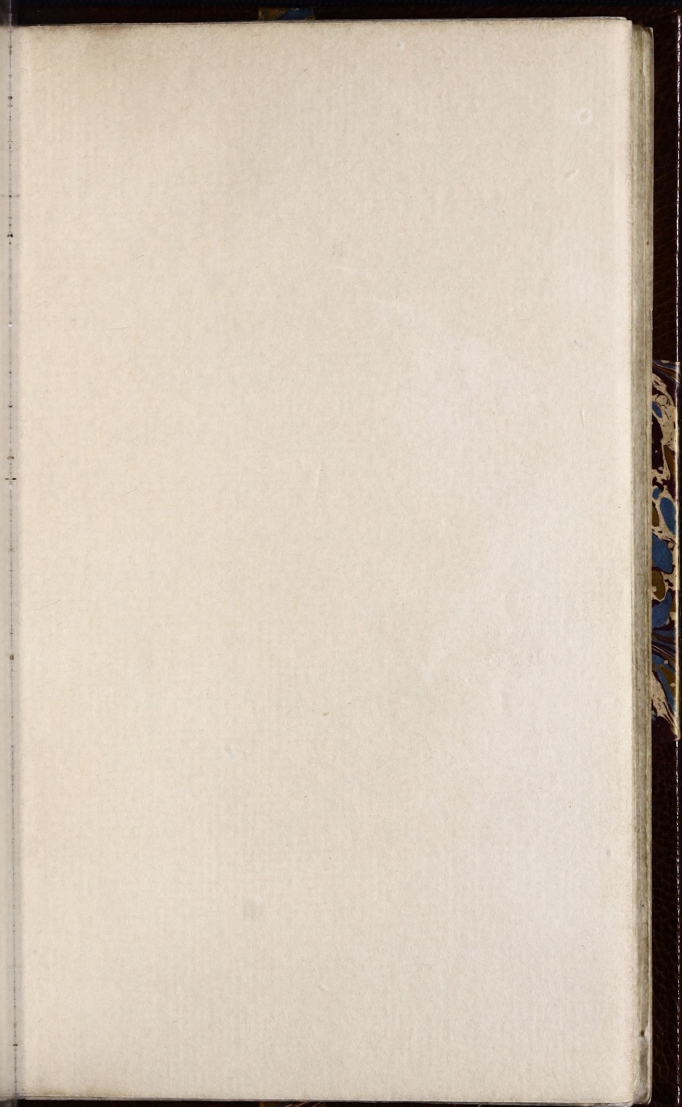

289.

Rath 289.

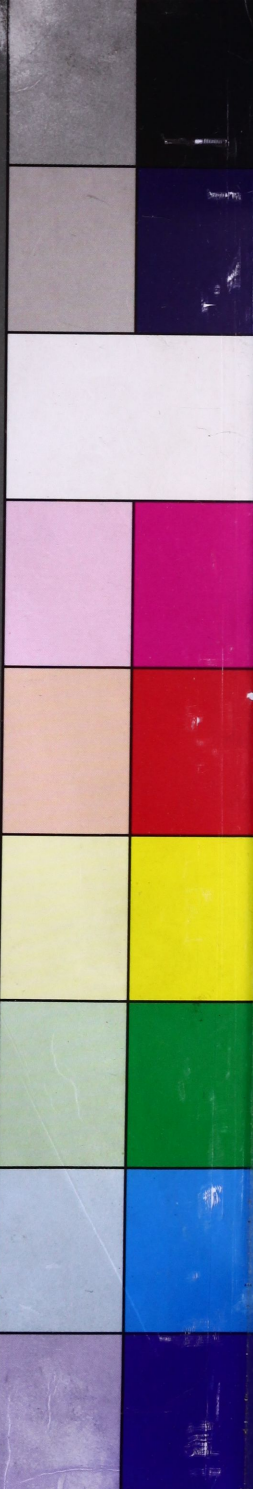

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

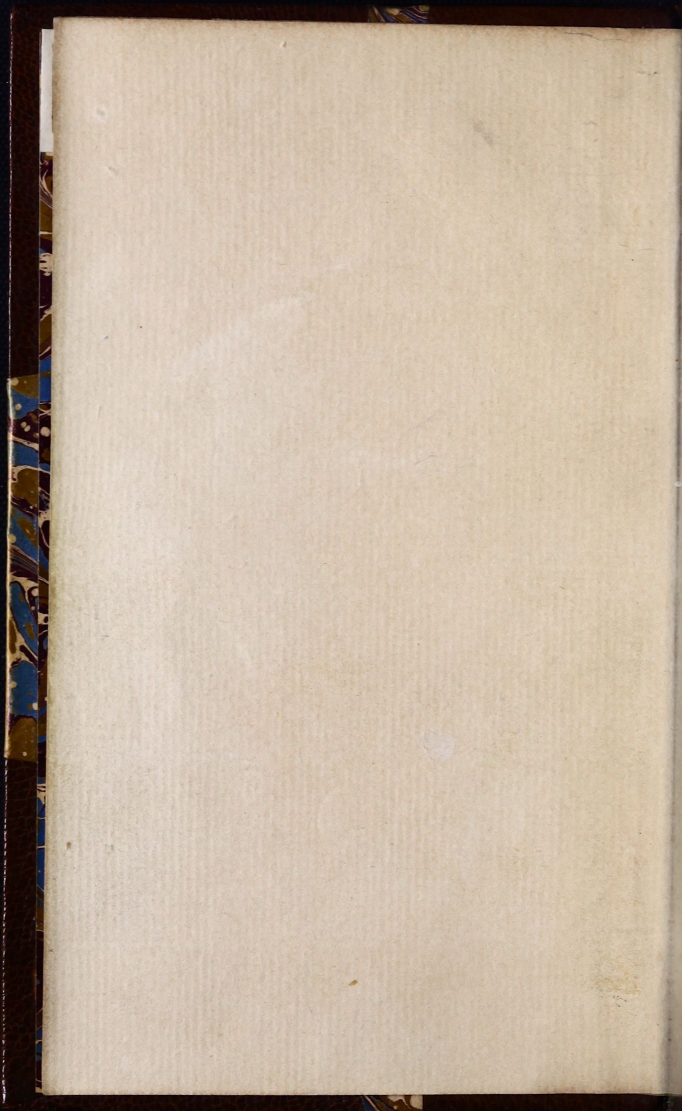
POSAHAZIJA
NOSNAK KIS
IMRE NEVŰ JESUITA
PÁTER-REL VALÓVE.
TELKEDESE IMEZ
KERDES RŰL

Volt-é valaha, valaholott, valaki-
nél CALVINUS JANOS előtt,
a' mostani Cálvinisták
Vallása?

Anno M. DC. LXVI.

2686

POSAHAZIJA
NOSNAK KIS
IMRE NEVŰ JESUITA
PÁTER-REL VALÓVÉ.
TELKEDESE IMEZ
KERDESŰL

Volt-é valaha, valaholott, valaki-
nél CALVINUS JANOS előtt,
a' mostani Cálvinisták
Vallása?

Anno M. DC. LXVI.

2606

A' Keresztyén Olvasóhoz tudósító
Level.

Mitsoda alkalmatofsággal támadot
közöttem, és a' Jesuita Pater kö-
zött cz a' vetélkedés, tudd-meg Ke-
resztyén Olvasó. Történt egy alkalmat-
ofsággal, midőn két becsülletes Ud-
variak, egygyik Calvinista, s-másik Pá-
pista, mulatásban lévén egymás közöt
a' félyebb meg-ementett kérdéscről ve-
télkednének, végtére annyira költ a'
dolog, hogy fogadásra mentenek. A'
Pápista kivánta a' Calvinistátul, próbál-
ly-meg, hogy valaha, valaholott Cal-
vinus János előtt volt-volna a' mostani
Calvinisták vallása: mellyet ha el-kö-
vet, kész Calvinistává lenni. A' Calvi-
nista-is kötötte magát reá, hogy meg-
próbálly: melyben ha ő *deficialna*, ő
meg ismét Pápistává lenne. En ugyan-
afféle vak-merő fogadásokat senkiben-
nem jóvallok: mert nem jó embernek

nem hogy hitit, de még csak kis ujjátis kordéban koczkára vetni Mi lőtt benne? *Kis Pater* Uramnak tudtára esvén a' dolog, ottan hivatta a' Calvinista udvarit, és kényszeritette hogy fogadásának ura lenne; egyéb-aránt becsülleti ellen fog a' dolog esni. Ehez-képest találá-meg engemet a' becsülletes Calvinista Udvari; nem annyira mint ha vallásának Isteni régisége felől kételkedet volna; mint hogy nagyub világosságot venne a' dologrul. Beszélgetvén egy mással tették írásban adnom ō Kegyelmének egy kis *Instructioz* ilyen titulussal: *Rövid oktatás, melyben meg-mutattatik a' Calvinista vallásnak Isteni régisége.* Mely írásotska *Kis* Uramnak kezében akadván, ottan ellene ira. Engemet is nem annyéra más, mint az ügynek igazsága arra vün, hogy írásomnak partyát fel-vöm: és így addig rántzigálók egy más között a' villongásnak kötelé, hogy alkalmas írás telék belőle. Im azért Keresztyén Olvasó, mind az egész vetétkedésnek summáját és velejét ez

írásots-

írásfotskában elődben terjesztem, mind a' te oktatásodra, mind az ellenem er-
 rül a' *materia*-rul minap ki-bocsáttatott
 Írásnak meg-rostálására. Nem cseleke-
 szem úgy, mint a' *Kis* Uram jó akarója,
 (tudom magánál nints jobb akarója)
 ki mint egy Saul a' Proféták között ad-
 ván magát, csak azt hozá-elő a' mi néki
 kedvének, s-szája ézének tettzett.
 Nem-is lehetet egyéb benne, mert em-
 bera' kit szívet derék fogyatkozását-is
 el-fedezi; ellenben a' kit gyűlöl, (tu-
 dom hogy nékem nem szintén olly jó
 akaróm mint *Kis* Uramnak) annak nem
 fokát tulajdonit. De ez mullék ebbe,
 fogjunk a' *Tracta*-hoz.

A' dolog-

A' dologrul valo Tracta.

Volt-e valaha, valaholot,
valakinél Calvinus János
előt a' mostani Calvinisták val-
lása?

1. Mikoron Zombori Péter Ura-
ram ez Kérdésül valo tetzés-
metkivánta volna, meg-akarván
tartani a' rendes Disputatorok-
nak szokásokat, mindeneknek e-
lőtte az ő kegyelmének adatot
Rövid Oktatás-ban, pro partè af-
firmativa ilyen erősséget tá-
maszték:

*Az igaz Keresztyéni tudomány
volt Calvinus János előt. De a' Cal-
vinisták (mint Őket hiják) hiti,
vallása, tudománya igaz keresztyéni
tudomány. Azért a' Calvinisták hi-
ti, vallása, volt Calvinus János előt.*

Fel-

Fel-tévén azt, hogy ennek az erősségnek első részét senki a' Pá-pisták közzül nem tagadgya, a' második ágának támogatásában lők szorgalmatos, őszve vetvén Vallásomat az igaz régi Keresztyéniséggel.

2. Fel-kele vala Kis Uramnak venni ezt az Argumentomot, és a' mint a' főtös vetékedők szokták, valamellyik részére vagy *negando*, vagy *limitando*, vagy *distingvendo* felelni: de magát arra nem bírhatá, hanem az első részben ezt írta: *Ha olyan derék tudós embernek tartya is magát ez a' Calvinista Oktató; mind-azon-által aberralt a' fel-tőt téltül. Oka: mert a' mit ki-kellene kerekíteni, a' fel-tőt téltől Consequentia szerént, tudni-illik: Tehát a' Calvinisták vallása igaz Keresztyéni tudomány. Azt ez az Oktató az Argumentomnak második részében tette-fel, s' azt bizonyította; quod est contra primum principium*

3. Akar

3. Akar tudós, akar tudatlan
 légyen az *Oktató* (tudgya hogy el-
 lenlégétől senki nagy dicséretet
 nem várhat), akkor azt irtam,
 mostann-is azt irom: Valame-
 nyi *Dialecticus* vagon e' világon
 annak itilletire támasztom, sőt,
 akar melly *Academiá*toknak-is
 falára fel függeszteni méreszlem;
 hanem azt hozza é bé egyenes-
 sen a' *Conclusio*, a' mi kérdésben
 forgot, és tzelul fel-tétetet; mé-
 gis azt irta *Kis Uram*, hogy a' *Cal-*
vinista Oktató aberrált a' tzelүүл.
 Nem is éltem penig fel-tőt tze-
 lomnak ki kerekítélére, semmi
Consequentiával: mert ugy tet-
 szik a' *Syllogismus* mellyet pro-
 ponáltam *Categoricus*; a' miné-
 műnek mi náluuk nem szokot
Consequentiája lenni, az *Hypo-*
theticus tulajdonsága az. Sőt ha-
 azt hoztam volna-bé a' *Conclu-*
*sio*ban, a' mit *Kis Uram* mond
 hogy kellett volna bé-hozni, tud-
 ni-illik

ni. illik: Tehát a' Calvinisták vallá-
sa igaz Keresztényeni tudomány, bez-
zeg így igazán Elenchust tsapha-
tot volna a' fejemhez. De hálá
Istennek nem vakultam vol-
még annyéra meg, hogy a' tzeit
melly felé lövöldözni kellett,
nem láttam volna.

4. De azt gondolom, meg-
hökenté a' Felelet az a' mind-
módgyára, mind formájára igaz
esztergárdban formáltatott *syll-
logismus*, azért hátra-düle, és sem a'
minor ra, sem a' *major*. ra egy kuk-
kot e' mai napig nem felele. Iste-
nére lelkére *cum protestatione* kér-
tem, hogy a' *sylllogismus*-nak kor-
láttyából ki ne ugordgyék. U-
gyan-is vagy javallya azt a' *syllogi-
smust* egészlen, vagy valamelly
részében tagadgya. Ha minden-
részében javallya, tehát a' *Conclu-
sionem* admittálni kell, a' melly ez:
Azért a' Calvinista hit, vallás, tu-
domány volt Calvinus előtt. Mert a'

mint a *Dialecticusok* mondanak: *Concessis pramissis conceditur & conclusio.* Ha pedig valamely részét (a mint bizony úgy kell lenni ha ki az igaz *Dialectica* szerént akar disputálni) tagadgya, vagy a *Conclusiot*, vagy a *major*, vagy a *minor*. A *Conclusiot* nem; mert soha a *Philosophusoknak* Fejedelmi *Plato* és *Aristoteles* ezt a nagy vétket gyonás nélkül el nem engednék: mi nem *veniale peccatum* ez a *Dialecticusoknál*. Ha a *major*; a melly ez: *Az igaz Keresztyéni hit, vallás, tudomány volt Calvinus előtt*, tagadgya, bezzeg így ki-vettetik a *Keresztyének gyülekezetiből*, és nem különben mint a *Publicanus* úgy tartatik: mert a *Keresztyéni Hísnék s-vallásnak* régisége nem *Calvinus* idejében kezdődött, nem is abban határozódik. Ha azért valmit tagad, a *minor*-nál egyebet nem tagadhat, kés-kételen

telen itt kell meg-vámolni, a' m elly ez vala: *De az a' Hit és Vallás mellyet most a Calvinisták hisznek és vallanak igaz keresztyéni tudomány.* Ezt pedig a' Calvinista Oktató vallásának egy néhány tikkelyit (a' többiben is ugyan ment volna elő csak hogy *Kis Uram a' hofszas feleletet nem kedvelte*) Őszve-vetvén az igaz és tagadhatatlan régi Keresztyének vallásával, úgy megmutogatta, hogy a' *Felelő* mint ha ingyen azokat nem is olvastavólna, csak szép csendesen magát mellőlők el lopá.

5. Hogy pedig *sylogismus*-oknak sem egygyik, sem másik ágára, vagy *negando*, vagy *limitando*, vagy *distingvendo* (mint az igaz *dialecticus*-ok szokták) semmit sem felelt, illyen okát adgya hozzáam való irásában egygyütt: *Kerültem* (ugy-mond) *a' szó szaporitást.* Bezzeg szintén szó szaporitás

ritás a' *syllogismus pramissa*-inak vagy *simplex negatio*-ja, vagy *limitatio*-ja, vagy *distinctio*-ja. Olly távoly vagyon hogy a' volna, sőt nincsen nagyobb *compendium* a' dolognak el-igazítására; mint a' görög szó is mutattya: holott a' *syllogismus* nem egyéb, hanem *rationum diffusarum & dispersarum collectio & computatio*.

6. El-végtére sok *protestatio* im után, ilyen gyonást tekerék ki Kis Urā szájából: *A' mostani syllogismus*-odat sem *improbálok*; *sed à longè petitus est*. Kire én viszsa írásomban ezt felelém: *Avagy csak távolyral* (talám mászszor közelebb mehetünk egy máshoz) *meg-engeded hát hogy jó volt az én syllogismusom*. *Ha nem improbólod a' syllogismust*, azért helyén hagyod a' *Conclusiōtis*; a' melly ez vala: Azért a' Calvinisták hiti, vallása, és tudománya volt valaha valaholott e' világon Calvinus János előtt.

Conces-

Concessis premissis necesse est ut concedatur & conclusio. Csak e' kellett ennékem. Hála Istennek jól vagyok a' dolog: nyaka szakadt a' köztünk való villongásnak.

7. Itt immár, ha szoros jussal akartam volna élni, el-metzhetem volna a' villongásnak kötelelét: mert *qui prome; non est contra me; Kis Uram* penig jóvá hadta az én Syllogisimusat. Mindazon-által akarván Ő kegyelme declinálni a' kötésnek erejét, tsak azt sítja ríjta; mutatnak egy embert, egy Doctort, a' ki a' mostani Calvinisták vallását, valaha valaholot Calvinus előt tanétotta volna. Itt minek előtte tovább mennénk, két practicáját vedd eszedben K. O. *Kis Uramnak* a' fel-tőt kérdésnek circalmazásában. A rövid oktatásra való első Replicában, maga így adá előmben a' Kérdést: *Ez a' Kérdés Calvinista Oktató: Volt-e valaha, s' valahol*

Valahol valakinél Calvinus János előtt
 mostani Calvinisták vallása. Annak
 utánna vévén eszében, ha ezen
 terminusokban a Kérdés meg-
 marad, ō kegyelmének nem szin-
 tén kívánfága szerént succeda-
 dolog, alkalmas főtöt vete reá,
 és meg-toldván a Kérdést ilyen
 formán proponálá: *A mostani*
Calvinisták vallását (ugy-mond)
Calvinus János előtt valaki é világon
valahol, valamikor tanított-é min-
den szükséges tikkelyeiben; mása-
zokkal a tikkelyekkel ellenkezőt
nem tanított. Lád! több vagyon
 már itt a saroglyában, hogy nem
 mint az első Kérdésnek dereká-
 ban: mert két egy mástul meg-
 különböztetet kérdések habar-
 tatnak egy lévben. Mitsoda ez?
 Nem egyéb, hanem tenyeres tal-
 pas Elenchus, mellyet *Fallacia*
plurium questionum-nak nevez-
 nek a Scholák. De ez mullyék
 ebben.

8. Akarván *Kis* Uram kívánságának eleget tenni, hogy mutassak bár csak egy embert, egy Doctort, a' ki Calvinus előtt *quoad omnia essentialia* azt hitte, vallotta, és tanétotta volna, a' mit a' mostani Cálvinisták hisznek és vallanak, hármat mondék. (1.) *Allegaltā* a' régi Profétákra, Apostolokra, és Evangelistákra. Mostis egy részben azokra appellálok, mint a' mi vallásunknak igaz tanuira; hogy mind azokat valamelyeket mi most, mint az idvefségre szükséges képpen tartozó dolgokat vallunk, tanétunk; vallották és tanétották azok a' Szentek. De itt semmiképpen *Kis* Uramtul nem impetrálhattam, hogy a' Szent Irásnak fórumára condescendálván, ott discéptállyuk-megigyűnket. Hallyuk ō kegyelmének kellemés okát, miért incompetensnek tartya a' Szent Irásnak forumát:

Mivel

Mivel (ugy-mond) minden eret-
nekek a' Szent Irással bizonyétyák
vallásoknak valóságát. En pedig
más okát fajdétom. Vallyon mit?
Azt a' mit *Albertus Pighius* emle-
kezetes Pápista Doctor bánatos
szivel ki fakasztya: Ki másodík
Pál Pápátul kérdettetvén, r
kellene az eretnekeket (Érti a'
Protestansokat) le-tsilapétani,
nem tanátslotta vitézinek, ha
pereket el nem akarják vesztetni,
hogy azokkal a' Szent Irásnak tér
mezején űtközzenek-meg: *Sz*
hujus doctrinae (inquit) *memores fu-*
issemus, meliori sanè loco essent res
nostra; sed dum ostentandi ingenii
& eruditionis gratia cum Luthero in
certamen descenditur, scripturarum
excitatum est pro dolor! quod vide-
mus incendium. Nem-is tsuda,
hogy a'nyéra félnek némely em-
berek a' Szent Irástul, mert olly
tűz a' melly meg-emészti az em-
beri találmányoknak haszonta-
lan polyváját. 9. 2. A'

Lib. 1.
Hierar.
Eccles.
cap. 4.

Jer. 23.
v. 28.

6. 2. A' Szent Apostolok,
Proféták, és Evangelisták után
allégálék a' négy első emlekeze-
tes Conciliomokra. Mostan is
azt mondom Calvinus-sal együt.

Priscas illas synodos Nicenam,
Constantinopolitanam, Ephesinam,
primam, Chalcedonensem, & simi-
les, que confutandis erroribus habitæ
sunt, libenter amplectimur, rever-
enterque ut sacrosanctas, quantum
ad fidei dogmata attinet: nihil enim
continent quàm puram & nativam
scripturarum interpretationem. A'
Calvinus határozását; *quantum*
ad fidei dogmata attinet, jól meg-
kell róni, hogy a' csavargások el-
árkoltassanak. Mert a' mi némely
egy-házi szer-tartásokat és ren-
deléseket illet, nem kell azokat
egy fontban vetni a' hitre szük-
ségesképpen tartozó dolgokkal:
holott minden Ecclesiákat min-
denkor, és minden helyben azon
szer-tartásokhoz kötni, nem il-

Inff. 1.
4. cap.
9. n. 12

lik, nem szükséges, nem-is ép-
pületes.

10. Ez allegationak alkalmaz-
tóságaival, a' Pázmány Péter lo-
vára fel-fordulván *Kis Uram*, ke-
ményen szágodik, és ellenem,
igy fenyegetőzik: *Immár tovább
terjesztem világossan hamiságodat;
el-engedtem volna ezt ugyan néked,
de mivel hogy magad akartad, úgy
lót.* Es így, hogy bennünket a'
meg-említett régi Conciliumok-
tul el-szakaszthasson, egy néhány
tztikelyeket kezde le-táblázni
Kalauz-bol: mellyekkel akarta
mutogatni Vallásunknak a' Négy
első Conciliumokkal való ellen-
kezését. De hálá Istennek, úgy
bémázoltuk az ő kegyelme Táb-
láját, hogy nagy Apelles légyen,
ha le-vakarhattya. Végezetre a'
Tábláról el-vévén ő kegyelme
kezét, csak azt írja; hogy jó Kan-
táros paripája vagyon Posaházi-
nak, akar melly felé könnyen
fordul. Vagyon; s' no! 11. 38

11. 3. Végre, mutogatván a'
 mostani Calvinisták vallásának
 Calvinus előtt való régi eredetét,
allegáték ama' régi Váldenses ne-
 vű Keresztyénekre: kiknek ere-
 deteket mint *Rajnerus hereticae*
pravitatis inquisitor ez előtt három
 száz esztendővel írta, némellyek
 első Sylvester Pápáig, némellyek
 szintén az Apostolokig viszik fel.
Thuanus-is a' Párisi méltóságos
 Tanátsnak *prae*sesse; ki a' felső
seculomban élt, maga előtt három
 száz esztendőkre nyomozta-fel
 azoknak eredeteket. Hogy azért
 ezekkel a' régi jámborokkal való
 vallásbéli vérségünket *quoad om-*
nia essentialia meg-mutogatnám,
 a' *Kis* Urammal való őszve fele-
 leteknek alkalmatosságával egy-
 szer-is mászor-is kezdém tzik-
 kelyenként, le-táblázni azoknak
 régi vallásokat, és szintén negy-
 ven kilenczig nyomozám-fel:
 mellyekben nem csak *in essentia-*

Editus
 à Gre-
 sero Je-
 suita
 Tom. 13
 Bibliot
 Patrum
 Cap. 4.

Lib. 6.
 H. stor.

libus, hanem sokakban még a' külső szer-tartásokra és ceremo-
niákra tartozó dolgokban-is, azt
hitték, vallották, és tartották
azok a' régi jámborok, a' mit a'
mostani Calvinisták hisznek, val-
lanak, és tartanak. Kihez-képest
Gretserus Jesuita nyilván a' Cal-
vinisták őfinek nevezi azokat.

Inscri-
ptis edi-
tis con-
tra Val-
denfes
Cap. 5.

I 2. Im azért Keresztyén Ol-
vasó, mind azokat az *Articulus*-
okat magyarul elődbe terjeszté,
hogy meg-tudgyad, hogy nem
Calvinustul, nem-is Luther-
Mártontul vött a' mi vallásunk
eredetet, hanem ezek előtt vól-
tanak olly Keresztyének, a' kik
kiváltképpen *quoad essentialia* azt
hitték és vallották, a' mit a' mo-
stani Calvinisták hisznek és val-
lanak. Ennek a' Táblának csiná-
lásában, nem élek magam házá-
ból és kebeléből elő-hozott ta-
nu-bizonyságokkal: hanem eb-
ben nékem elől-mentetenek rés;
izerént

szerént némely emlekezetes Pá-
pista Doctörök *Aeneas Sylvius*,
Thuanus, *Rajnerus*; réiz szerént
azoknak a' régi jámboroknak vi-
lág eleiben ki-terjesztetett *Con-*
fessio-jok nyilván mutattya, mi-
lőtt légyen vallások,

13. Régi Valdensesek és a' mosta-
ni Cálvinisták Vallásának vérsége.

1. A' Romai Püspök egyenlő a' több
Püspökökkel, és nintsen a' Papok kö-
zöt semmi (tudni-illik méltóság
szerént való) külömbség. Ugy tar-
tyák a' Cálvinisták-is.

2: Eggyik Papot a' másiknál nem
a' méltóság teszi fővebbé, hanem az
életnek mi volta. Mi sem mondunk
ellené.

3. A' lélek mihelt a' testül el-vá-
lik, ottan mindgyárt vagy az örökké
való gyötremre megyen, vagy az
örökké való örömet éri-el. Bezzeg
mi-is azoknak lelkeket, kik az
Urban halnak-meg, nem igazít-
tyuk a' kínos Purgatoriumban.

Libr. 1.
de Purgatorio
cap. 5.

4. *Nincsen azért Purgatorium.*
Bellarminus-is velünk tartya,
hogy nincsen a' Szent irásban
egy *locus*, a' melyből nyiván ki-
űthetné valaki a' Purgatorium
tűzét.

5. *Haszontalan dolog a' Hóltaké-
ért kőn'örgegni, és a' nem egyéb hanem
a' jósvény Papoktul szereztetett ta-
lálmány.* Tudyuk mi-is, hogy né-
mellyeknek eléggé füstölög er-
tül konyhájok.

6. *Az Istennek és a' szenteknek
ábrázattyokra csináltatott képeket el-
kell törteni.* Mi sem akarjuk vagy
azokat magokat, vagy azok által
az Istent és a' szenteket tisztelni.

7. *Neveltségre méltó, a' viz-
nek és a' pálma ágaknak meg-szente-
lése.* Mi sem tartunk abban igen
nagy titkot.

8. *A' kuldulo Barátok szerzetis
nem a' jó Angyalok találták.* Mi-is
ugy hiszszük, hogy Gabriel An-
hozza-

gyalt e' végre nem küldötte Isten hozzájuk követségbe.

9. *A' Bérnálás, és az utolsó kenet nem az Anyaszentegyháznak sacramentumi közzül valók. Mi sem számlállyuk azok közzé.*

10. *A' fülbe sugó gyonás hazug találmány; elég ha ki az ő rejtek házában maga bűneit Istennek megvallya. Mi sem tanultuk a' Szent irásbol azt az Arithmeticat, hogy ki ki szégrül végrül minden bűneit a' maga Papjának elő-számlállyá.*

11. *A' Keresztségnek vizét valami szentelt olajjal nem kell meg-elegyíteni. Mi-is megelégszünk a' tiszta vizzel.*

12. *A' Temető helyekkel való vizsgálás, komplárkodásnak-okáért találtatott. Tudgyuk mi-is né-melleyeknek hogy alkalmas hasznót hajt, a' Templomban, az oltár mellett, vagy ahoz közel való temetkezés.*

13. Az Istennek Temploma e' széles világ; azért őszve-szorittyák az Istennek felséges méltóságát a' kik Templomokat, Clastromokat, Oratoriomokat azért tsinálnak, mint ha az Isteni jóság ott könyörületesebb volna.

1. Tim.
2. §. 8.

Mi is azt tartjuk Szent Pál-lal, akar mely helyben légyen, tsak tiszta kezeket emellyünk-fel Istenhez, irgalmas kegyelmes Ő Felsége.

14. A' Papi öltözetek, Oltárok-nak tsikornyázási, corporalek, &c. Semmire kellők! Mi is azt vallyuk, hogy az Isten Anyaszentegyházának ékessége a' belső és lelki-dolgokban áll.

Psal. 45
7. 14.

15. A' Pap akar mely helyen, akar mely időben Christus Urunknak Szent testet (az az; a' Sacramentot) meg-mivelheti: elég a' Sacramentomnak szerző igéit el-mon-dani. Mi is a' Misc Canonát nem tartjuk ide szükségessnek lenni.

16. Az égben Christussal regnáló

Szenteeknek suffragiomokat hijában kívánni, mellyek nem segíthetnek.

Mi-is tudgyuk, hogy Isten a² Szentek nélkül is, tudgya és láttya minden helyben lévő könnyörgőknek s;űklégeket; és mint az édes Atya önnön magától hajlando ő a kegyelemre.

17. *Csak idő vesztegetés a Canonica oráknak el-kintornálása. Mi sem itilünk külömben.*

18. *Semmi napon nem kel a munkától meg-szűnni, hanem a mely Vasárnapnak neveztetik; a Szentekek innepek meg-vetendők. Mi-is Karátson napjának, Husvétnek, Pünkösdek, &c. meg-idlélés, csak keresztyéni szabadságban-forgó dolognak tartjuk lenni. Más emberek tisztességére rendeltetett idnepeket pedig, nem sokba hajtuk.*

Confes.
Helvet.
cap. 24.
de Fet.

19. *Az Ecclesiáktul szerzettetés bójtölésekben semmi erdem nincsen. Nékönk-is az értelmünk.*

20. Továbbá a Szenteknek tisztességekre éppittetet Templomokban ritkán mennek. (Valdenses) hanem ha mikor a szemszéd helyekben fordulnak vévésnek vagy adásnak okáért: hogy ha valamikor oda bemennek: az Istennek és a Szenteknek képek előtt le nem borulnak; sem azoknak viasz gyertyákat, vagy más egyéb ajándékokat nem visznek. Mi sem gyakran nyomjuk a Pápisták Templomának küszöbét: ha penig *casu quo* oda találánánk menni, mi tőlünk se várjanak a képek vagy fő hajtást, vagy ajándékot. A kiknek ajándékot osztogatunk, *habemus semper nobiscum pauperes!*

Marci
24. 7.

21. A Papokat azon nem kéri, hogy vagy magokért, vagy rokonoknak lelkekért. *Misét* mondgyanak. Mi is a jámborokat azzal nem fárasztjuk.

22. Mikor az Eg dörög, nem soká sok mint némellyeknek, Kérésztet
homloq

homlokokra hánni. Mi-is hasznof-
sábnak tartjuk az Urnak nevét
félelemmel és rettegéssel segitsé-
gül hívni.

23. *Nem hintik magokat szen-
telt vízzel; hanem fel-emelvén se-
meket az égre, az Istennek segedelmé-
s kívánnyák.* Mi-is tudjuk, hogy
csak a' J E S U S C H R I S T U S-
nak vére, tisztét-meg minket
minden bűneinkből.

24. *Vallásnak okáért nem szok-
tak messze földre szarándokságban
menni.* Mi sem megyünk azért
Romában, Compostellában,
vagy Csesztakóban vándorolni:
mert el jött az idő, mellyben 1. Tim.
mindenütt Istennek tiszta keze- 2. 7. 8.
ket fel-emelherni.

25. *Az út-féleken való fészüle-
deknek nem szoktak süveget vetni.*
Miis el-múlunk, a' nélkül-is azok
mellett.

26. *Az Isteni-szolgalatot közön-
tleges anyai nyelven viszik véghez.*

Miné-

1. Cor. Mi nekünk is e' szokásunk: mert
 44. 19. alkalmatofabnak láttyuk az ép-
 pületre.

27. *A' Pápának és a' Püspököknek
 nem tulajdonitnak tisztességet, ha
 nem magok közzül választanak elő-
 járókat és Tanítókat. Mi is nem csó-
 kolgattyuk a' jámboroknak lá-
 bokat; nem is kívánunk tőlök
 tanító Doctorokat.*

28. *Az Új Testamentum-
 ban, és az Apostoli Credóban be fog-
 laltatott tudomant, két kézzel fogják.
 Mi is elégségesnek vallyuk az id-
 vefségre.*

29. *A' Szabad akaratból, és em-
 beri találmányból be-csúszott Tradi-
 tio-kat és Ceremonia-kat meg-ve-
 tették; a' mellyek pedig az Istennek
 nyilván való igijével meg-egygyez-
 nek, azokat nem utállyák. Mi sem
 vallunk külömbet. Következnek
 a' Confessio-ból excerpaltatott tzik-
 kelyek: mellyek közzül némely-
 lyek a' felsőbbekkel ugyan azo-
 nok,*

nok, némellyek külön valók.

30. *Valdensések vallása völt, hogy a' közönséges Isteni szolgálatot anyai nyelven kell perágálni. Conf. Art.*

1. Ugy tartják a' Calvinisták-is.

31. *A' Fülben sugó gyonást szükségeseznek lenni nem tartották. Conf. Artic. 5. A' Calvinisták sem.*

32. *A' Pænitentiának erejét, nem az embernek vagy confessio-jában, vagy contritio-jában helyheztesik, hanem csak a' Jesus Christus halálának érdemében. Art. cod. A' Calvinisták-is azon nyomon járnak.*

33. *Hogy csak az egy Jesus Christusban való hit által minden ember munkának tekinteti kívül igazullyona meg ember Isten előtt, alhatatossan vallották. Art. 6. Azont vallják a' mostani Calvinisták-is.*

34. *Tagadták hogy az ember Isten előtt való meg-igazulasát nyerje jogos ctelekedetivel; Art. 7. A' Calvinisták-is tagadgyák.*

35. *Allattják hogy seroki az Isten nek töt*

nek törvényét tökéletesen bé nem
 töltheti. Artic. eod. Itta' Kis U-
 ram jó akarója, ki ō Kegyeimé-
 nek *currus triumphalist* készített,
 nagy gyökeret akarván rántani,
 nagy NB-vel azt írja, hogy töké-
 letlenül referállya Pósházi ezt
 az Articulust: *Mert nem igaz*
 (ugy-mond) *hogy igy tanétanak*
a' Valdensesek, hanem ugy a' mint oda
fellyebb a' 12-dik numerusban va-
gyon. Czigány az a' ki engemet
 tökéletlennek mond. *Recogno-*
*scálo*m, hogy noha ebben a' cik-
 kelyben-is a' Valdenseseknek ve-
 lünk való meg-egygyezéseket
 mint a' nap-fény olly világossan
 meg-mutattam vala, még-is Kis
 Urā valami *sophismanak* füstével
 akará szememet meg-homályo-
 sitani. Igy beszélnek vala a' Vál-
 densesek: *Neminem esse qui prae-*
pta à Deo opera factis expleat. A' H.
Confessio-is fol. nem 102. mint a'
 Kis Uram jó akarója vakoskodik,
 hanem

hanem 104. aszt vallya: *Neque
verò potuit aut potest ulla caro legè
Dei satisfacere, & hanc adimplere.*
Mi külömség a' kettő között.
Az-é, hogy a' Helveticusok *ne-
gant & actum & potentiam implendi
legem?* Tudom én aszt jó-akaró
Uram, hogy a' *negatione actus* nem
jo az argumentálás *ad negationem
potentia:* de jó a' *negatione potentia
ad negationem actus.* A' Helveticusok
tagadgyák, hogy az em-
bernek e' gyarló életben tehetsé-
ge volna az Isten törvényének
tökéletesen valo bé-töltésére.
Okát adgyák miért? *Ob imbecilli-
tatem, in carne nostra ad extremum
usque in nobis harentem & remanen-
tem: idcirco Christus est perfectio le-
gis & adimpletio nostra.* Vallyon a'
Valdensések nem eszt vallyák-é?
Hallya Kegyelmed *Confessio*-jo-
kat, mindgyárt a' fellyebb citál-
tatott igék után: *Neminem item
esse qui non peccet, quamlibet studiosè
se in*

se in bonis operibus exerceat, sicut scriptum est: Nō est homo ullus in terra qui operetur bonum, & non peccet. Unicuique igitur in Christo Jesu perfectio legis. Héjában keres azért kegyelmed ökörd alatt borjut, az az: contradíctiot a' két Confessio között; a' mely egy tsepis nintsen. Így értsed Keresztény Olvasó, annak a' Fő embernek adatot válaszómat, mellyet a' Kis Uram jó akarója, az az: maga, num. 13. rebesget.

36. Csak az egy Christust ismerik az Anyaszentegyháznak fejének és fundamentomának lenni. Art. 8. A' Calvinisták is ugy.

37. Az Anti-Christus felől ugy ítéltek hogy immár el-jött, és az Isten Templomának közepette, az az: az Anyaszentegyházban ül. Art. eod. Ebben az értelemben vadnak a' Calvinisták.

38. Tagatták hogy az Ecclesianak *coactiva potestassa* volna. Art. 9. A' Calvi-

Calvinisták is tagadgyák. M

39. A Papoknak szabad akarattal-
yokban hadták a házasságot, a vagy
nötelenséget. Art. eod. A Calvinisták-is ugy.

40. Tagatták hogy a Sacramen-
tomok ex opere operato meg-iga-
zétó kegyelmet serezzenek az ember-
ben. art. 11. Tagadgyák a Calvinisták-is.

41. Több Sacramentumokat a Ke-
resztésnél, és az Ur Vatsorájánál
nem ismertének. art. 12. 13. A
Calvinisták sem.

42. Allatták az Ur Vatsorájának
nem csak a Papokra, hanem a község-
re nézve-is két szin alatt való ki-szol-
gáltatásat. Præfat. in Confess. A
zont állatták a Calvinisták.

43. Confessio-jokban sohol a Tran-
substantiatiót, s' Misset meg sem ál-
modták. A Calvinisták sem.

44. Az olyan Traditiokat a mi-
némüeket ma a Pápisták szinten ugy
tartanak mint az Istennek beszédet,

C

meg-

meg-vetették. art. 15. A' Calvinisták-is meg.

45. Tagatták hogy valaki maga erejéből, érdeméből, és tselekedetiből szent és igaz volna. art. 17. A' Calvinisták-is tagadgyák.

46. Hogy vallas-béli tisztelettel vagy a' Szentek, vagy azoknak képei tisztelteessenek, tagatták. art. cod. Azon modon a' Calvinisták.

17. Tagadták a' Szenteknek segítségül való hívását. art. 2. Ugy a' Calvinisták.

48. A' böjtöt, melly áll az ételben való válogatásban, nem javallották. artic. 19. A' Calvinisták sem.

49. Amā specialis hitet, mellyen ki bizonyosson el-hiszi, hogy Isten önéki a' Jesus Christusert minden bűneit meg-botsátotta, állatták és vallották. art. 20. A' Calvinisták-is állattgyák.

14. Itt a' Kis Uram fegyverhordozo jó akaroja szájának görbe kardgyát rántván, hazugságot

tsapfejemhez: *Ez is nagy hazugiság* (ugy-mond) *mert fides specialis justificans, a' Valdensesek nem hittek, (a' mint több irás között az én jó akaromnak olvastam.)* Meglát-
szik hogy sem te, sem a' te jó akaro-
d nem olvastátok a' Confessiot: ha külsőben vagyon a' dolog mint a' huszadik Articulusból al-
légaltam, bátor hazug ember lé-
gyen nevem. Ládd Keresztyén Olvasó, a' kik a' hazugsághoz szoktak, magokról mérsékelnek másokat. Hogy pedig Illyricus 13-om Articulusit számlálván a' Valdensesek vallásának, nem említi a' specialis hitet, onnét nem következik hogy olyan hitet nem állattanak volna a' Valdensesek: mert ha valaha Dialecticat forgattál volna, megtanulhattad volna onnét ama' regulat: *Argumentum à testimonio humano non procedit negativè.* Ha én azt mondanám: **Az Apосто-**

lők Confessiojában nem említel-
tik a Purgatorium; azért a Pa-
pistáknak nem hitek a Purgatori-
um; mit mondanál erre? Ha-
elzed volna, úgy gondolom, ta-
gadnád a *consequentiat*.

15. Lássuk immár, Kis U. jó aka-
rójával egygyűt mi gáncsot talál
a fellyeb meg-lött Táblázásban.
Előszór. Azt írja egygyűt a hoz-
zám való *Replica*-ban, hogy azok
a Valdensesek nem csak *in qui-
busdam accidentalibus* (mint aszt
magam-is én meg-engedem) ha-
nem *in essentialibus* különöztek
mit tünk, és velünk ellenkezőt
tanétottak; azért őket pártunk-
ra nem vohattyuk; Calvinisták-
ká nem csinálhattyuk: mellyre
én ig *replica*-lék. Hallád-é rokon!
Doce, mellyek legyenek azok az
essentialek, mellyekben mi velünk
ellenkezőt tanétottanak. Tudó
Kalauz-tok Prateolus-bol (tud-
ni-illik tzigány tzigánnyal bizo-
nyét

nyét) említ valamit. De azt is In Apo²
 meg-tanultam Tertullianusból, log.c.7.
 hogy eleitül fogva az igaz Ke-
 resztyénekre sok képtelen dol-
 gokat fogtanak azoknak gyűlö-
 löi; hogy mind Isten, s mind em-
 berek előtt gyűlölségesse, tehes-
 sék, kígyót, békát rajok kiáltot-
 tanak. Mivel eleitül fogva azok
 a' szegény keresztyének-is elle-
 nében vetették magokat a' Ro-
 mai Páának, nem csuda ha em-
 nek hűsi, sok hamis dolgokat kö-
 töttenek rájuk. Mutassátok meg
 vagy irásokból, vagy Confessio-
 jokból, hogy azokat a' képtelen-
 ségeket vallották és tanétották
 volna, a' mellyeket Prateolus és
 mások ellenek kárognak. Nincs
 semmi könnyebb, mint az ártat-
 lan emberre hamisat fogni. Te-
 kints meg Kegyes Olvasó azok-
 nak a' jámboroknak Confessiojo-
 kat, olytat a' minémüvel vádol-
 tatnak, egy szálnét benne nem

lálisz; hogy nem szabad volna senkire törvényt tenni; hogy a ki bűnben esik, minden méltóságából ki-esik; hogy semmi esküvés nem szabad; hogy a kit a test izgat, szabad annak minden fertelmesség. A Keresztyén-ségnek sengéjébē cfféleket szoktanak vólt a Keresztyénekre fogni azoknak gyűlölöi. Ne csudáld ha ma-is így vagon a dolog.

16. *Másodszor.* Azt kérdezi a Kis Uram fegyver hordozója; ha a Valdensesek vallása tsak negyven kilentz Articulus-okból áll; mert az ō jo akaroja Raynerusból kivel *Posabázi* bizonyét vala, többet-is hozot előt. Mindeneknek előtte kételkedém benne, hogy valaha Raynerust szemetekkel láttátok volna; miért hogy sem könyvét, sem részét vagy levelét nem annotálljátok. Kezemben vagon *Confessio*jok, de azokrul mellyeket Kis Uram elő-számlál, tsak egy vakarítás-is nintsen.

17. De ha szintén, volna is, nem, mehetne megszűze vélek. Egy az hogy, *de essentialibus religionis dogmatibus* vagyon a' Kérdés: olyanok-é azok a' mellyeket ő kegyelme elő-számlál? Más az ilinét, rázogassuk-meg azokat a' tztikelyeket. Mellyik az első? *Neminem majorem esse in Ecclesia; ac propterea soli Deo obediendum.* Utánna veti Kis Uram; Ezt a' Calvinisták nem tartják. Nem-é? Vaj bizony hogy az Egyházi szolgák között Christus Urunknak rendelése szerént egyenlőség legyen; eggyik a' másiknál az egyházi méltóságra nézve nem fellyeb való, azt tartják a' Calvinisták. Lásd erről a' *Helvetica Confessiót. cap. 18. pag. 198.*

18. Mellyik a' másik? *Non esse dandas Ecclesiasticis decimas, nec bona temporalia, nec dotandas Ecclesias, aut immunitatibus ornandas.* Haj haj! beg megszűze lűtők jó A-

tyafiak a' tzel'tul. Bezzeg szintén
essentialis fidei Articulus (vélem-
 hogy igen az nálatok) valakinek
 zabját, árpáját, búzáját, borát
 meg-dézmálni. Szegény szent,
 Act. 20. Pál vétet ez ellen az *Articulus* el-
 33. 34. len, mikor maga felől azt mond-
 gya; hogy senkinek ezüstét, a-
 ranyát, vagy ruháját nem kíván-
 ta; sőt inkább a' maga és véle va-
 lok taplálására, maga, kezével
 munkálkodván, kereset kenye-
 ret. Talám az-is *essentialis fidei ar-*
ticulus a' Romai Papoknál, hogy
 2. Tim. valaha Szent Pálnak kőpönyege
 4. 13. volt; azért így minden Pap kő-
 pönyeget szerezzen magának.

19. Mellyik a' harmadik? *Bap-*
tismi ablutionem nihil prodesse.
 Azt tanétották-e a' Valdense-
 sek? En *Confessio*-jokban sokkal
 különbet olvasok art. 12. de
Baptisim. Docent item, quòd bapti-
smus sit salutaris administratio à
Christo instituta, & Evangelio adja-
cta, per

Et, per quem ipse Ecclesiam suam purificat, emundat, & sanctificat in morte & sanguine suo. A' kik a keresztségrül illy vallásban vannak, nem tartják azt haszontalannak. Hát a' mostani Calvinisták külömbet hisznek-é? Szemtelenség volna ollyat rájuk fogni.

20. Mellyik a' negyedik? *Eucharistiam non confici a sacerdotibus, qui sunt in peccato mortali.* Doceallya valaki magok saját irásokból a' Valdenseseknek hogy azt tanétották volna; *Confessio*-jokban artic. 13. *de Cæna Domini*, csak egy vakarítás is nincsen rula; sőt ha volna is, nem tenne az közöttünk s. közöttök állat szerént való külöbséget.

21. Mellyik az ötödik? *Mortaliter peccant conjuges, si absq; proli conveniant.* Ha jobban nem grammatical a' *Frater*, nem értem ezt mit térszen. Talám mostanság küldötték *Kis* Uramnak ezt.

a' tzikkelyt: mert a' hozzám küldött *Republica*-ban e' nincsen. Nem csuda, *Africa* mindenkor hoz magával valami csiga-bigát.

22. Mellyik a' hatodik? *Gradius affinitatis & consanguinitatis carnalis & spiritualis non esse servandos.* Bizony mi-is azt vallyuk, hogy a' komaság nem igaz akadály a' házasságnak. Hogy pedig a' Valdenszek a' rokoni vérenek össze-elegyedését állatták volna, az nyilvánvaló hamiság; magok saját irásából hozzatok csak egy jotát rula.

23. Mellyik a' hetedik? *Omnes Principes & Judices damnari qui damnant maleficos.* Ez-is nyilvánvaló tzigányság. Magok azok a' jámborok világ eleiben terjesztet Confessiojokban ezt a' rájok költött hazugságot nyilván meg-táfofolyák, a' mikor azt valahyák. art. 17. de postestate seculari: *Sunt autem Magistratum partes*

*partes ac munus omnibus ex aequo jus
dicere, in communem omnium usum
sine personarum acceptione pacem &
tranquillitatem publicam tueri ac
procurare: de malis ac facinorosis
hanc interturbantibus pœnas sume-
re, aliosq; omnes ab eorum vi & inju-
riâ vindicare.* Lád jo akaro Uram
hogy minden felől tsak szakat-
ton szakatsz! Efféle képtelen sé-
geket, mellyeket azokra az egy-
gyűgyű jámborokra kentek, na-
gyobb részre az Anabaptisták ta-
nétyák: melyről világ előtt pro-
testálnak, hogy ezekkel semmi
szövetségeknintsen. *Pref. in Conf.*

24. A' mi tovább a' Valdenise-
sek valíásának tztikelyeit nézi,
azokat az Authorok kik azokról
emlekeznek, hol több, s' hol keves-
seb számban szoréttyák. Oka-
penig. 1. Némelly Articulus-
nak egy máffal valo nagy rokon-
ságok: mellyek ugyan azon egy
numerusban könnyen befoglal-
tathat.

rathatnak. 2. Mert némelyek azokat számlállyák elő, a' mint a' Confessio is, mellyek inkább essentialék. Tudgyuk pedig a' Metaphysicabol, *quod essentialia rerum sunt pauca*. Hogy pedig én negyven kilentz számban foglaltam, a' mit erről az Authorokban olvastam; és azt nyeled hatsak negyven kilentz Articulusokból áll. é a' Valdensetek vallása, ez tsak szón való kapdosás. A' Dialecticusok mikor Inductio tsinálnak, ezt vetik utánna: *Nec potest dari dissimile exemplum*. En is azt mondom: mutassatok tsak egy Articulus *in essentialibus fidei dogmatibus*, a' mellyben azok miüllünk különböztek volna. De ennek meg mutogatásában, nem a' *Prateolus* és más ezen bordában szötteknek rétryén kereskedgyetek, hanem vagy Confessiojokból, vagy más tulajdon saját irásokból mutassátok meg. *Hic Rhodus, hic Saltus.*

25. Hogy pedig mi közöttünk
és azok között a régi Keresztye-
nek között *quoad essentialia* szép
meg egyezés legyen, végy er-
tőleg az experientian fundalta-
tot oktataft Keresztyén Olvaso.
Lun ezer öt száz negyven nyolcz
esztendő tájban, midőn azoknak
a Valdenses Keresztyéneknek
maradványi Cseh Or. ki-űzette-
tenek volna, emitt amott el. szé-
ledvén, job része Lengyel Or-
szágban telepedék-meg: kiknek
annak-előtte csak hireket halván
a Lengyel Országban immár ak-
kor szedegettett *Reformata* Ec-
clesiák, *collatiot* tőnek vélek az
vallásnak dolgairul, és úgy talá-
ják, hogy vélek minden a keresz-
tyéni hitre szükségesképpen tar-
tózó dolgokban szépen meg-
egygyeztenek: kihez képest Ke-
resztyéni tartáságnak jobb kezét
nyújták azoknak, és őket a val-
lástra nézve Attyasiaknak ismér-
ték len-

rék lenni. Sőt annak utánna
 azok a' izámki-vetett Valdensesekből álló Ecclesiák, Lengyelországban concorporaltatának a' Reformata Ecclesiákkal. Gondolod é hogy azokat a' vallásra nézve Atyafiaknak tartották volna, ha tülök valamelly essentialében amazok küiömböztek volna. En ebből egykor Kis Uramnak illyen *Apodicticus* csinálék: *A' kik között in essentialibus religionis dissensio vagyon vagy ratione excessus, vagy defectus, vagy contrarietatis, lehetetlen hogy azok között vallásbeli unio és concorporatio lehessen; De Lengyelországban a' Valdensesek között és a' Reformata Ecclesiák között facta est unio & concorporatio ratione religionis. Azért, &c. Ennek a' Demonstratio-nak érejétül meggyőzöttetvén, egyebet nem tudá' rá mondani Kis Uram, hanem Digressio-nak nevezé. Nem csuda, mert a' róka-is a' kolbász mikor*

mikor a' rúdrul nem éri le venni,
gúsnak mondya.

26. Továb menvén *Kis Uram*
jó akarojával egygűt, Calvinus-
nak irálából, és a' Helvetica Con-
fessiobol egy néhány dolgokat
excerpál, és azt veti utánnok;
ezek (ugy-mond) nintsenek a'
Valdensesek 49. tzikelyi kőzöt;
azért a' mostani Calvinisták a'
Valdensesekkel meg nem egy-
gyeznek. Vaj vaj, hogy még sem
verhetem fejetekben ama' regu-
lát: *Argumentum à testimonio hu-
mano non procedit negativè.* De
hadd szollyak veletek a' Philoso-
phusoknak nyelvén. Nintsenek
formaliter, de ott vadnak *virtuali-
ter*; a' menyiben sem azokban a'
negyven kilentz Articulusokbā,
sem másut azokkal mellyeket
vagy Calvinus, vagy a' Helvetica
Confessio mint *essentiale*-kot tar-
tanak, ellenkezöt a' Valdensesek
nem vallottanak. Ha pedig meg
akarja-

akarjátok tudni, mellyek legyenek a' Calvinista igaz Keresztyéni vallásnak essentialis Articulusi, látsátok erről Nicolaus Byfildius Anglus Authort, ilyen Titulusu Kőnyvetskéjében: *The Principles or The Paterne of Wholsome words.* Ha pedig kegyelme-teknek ez a' Kőnyve nintsen, vagy Anglusul nem tud, nem te-heretek rula.

27. Ezek immár így lévén Ke-
relztyén Olvasó, (kiváltképpen
a' ki Pápista vagy) kérlek szerete-
tel, ha egyik füledet *Kis* Uram-
nak tartottad, tartsad nekem is
a' másikat; és ha Irását tsendes
elmével meg-olvastad, az enyi-
met is meg-olvasni ne neheztel-
lyed. Innét eszedben veheted,
hogy még éppen meg-maradott
a' Calvinista Oktatónak ama' *pro-*
positio-ja: Völt valaha, valaholott,
valakinél Calvinus előtt a' mostani
Calvinisták vallása. Völt pedig nem
csak

csak darabonként és űllőven fűllőven, hanem *quoad omnia essentialia* egéllzen: mert a' mint megmutattam, és contrariomot eddig senki igazán nem mutathatot, Calvinus előt régen azokat vallották a' Valdenses Keresztyének.

28. El-enyészik azért mind magának *Kis Uramnak*, mind fegyvérhordozójának ama' parasztos *Consequenciaja*: *Nyilván* (ugy-mond) *következik*, hogy a' *mostani Calvinisták Lutheranusok-is, Uj-Keresztyének-is, Törökök-is, Pápisták-is*: mert ezekkel is egy néhány szikkelyekben egyet értenek. Vaj nem jó Száz! Kűllyeb veted itt a' *comparationak* porázát, hogy sem kellene: mert a' mint megmutattam a' régi Valdenses Keresztyének mivelünk mostani Calvinistákkal *quoad omnia religionis essentialia* meg-eggyeztenek. A' Törökök, Tatárok, Pápisták,

Anabaptisták felől pedig, ojjon Isten hogy azt vallyam. Csak parvar azért ez. Mint az-is, hogy a' tudatlan és efféle controverfiakban nem forgot költség előt, azt forgattyák a' Romai Doctrok; tsak minapi a' Calvinisták vallása; tsak Calvinus lelte tudomány.

29. E' dolognak nagyob világozságára, inkább akartam volna ha egészen az Actakot mint közőttük forgottanak, rendel ki nyomtattatta volna *Kis Uram*, hogy sem tsak azokat ki-szedgetni, mellyek kedvének tette-tenek. En ugyan ha költségem engedné (mert abbéli fogyatkozátomat nem tagadom) meg-tselekedném. Ha ő kegyelme, mivel nálam állapotfáb ember, meg-tselekeszi, im arra ködöm magamot, szép rendel nyomtatás alá le-irattatom, s' ő kegyelmének küldöm, botsássa világra, had tudgya-

tudgya meg a' tudós világ mel-
lyikünk prokátorkodot jobban.

Fica Menyhárt Uramot pedig, no-
ha ō kegyelmének fogadása tar-
tya, sem magam, sem a' Princi-
palis-om *Zombori Péter* Uram,
erővel vallásunkra nem von-
nyuk: mert senki nem mehet a'
Christushoz, hanem a' kit az
Atya vonánd. Mindazonáltal ō
kegyes lélek (akar ki légy,) gon-
dolkodgyái jövendőbéli lelki ál-
lapatodrol: ne kérdgy tanátsot
a' testiül és vértüül; ne kősse-bé
szemedet e' világ, mert el mulik
ō, s' oda lesz ennek ábrázattya.

Ugyan-is, mint áldot Urunk
mondgya; mit használ valakinek,
ha mind e' világot meg-nyeri-is,
ha az ō lelke meg-bűntettetik.
Tudgya az Ur a' ki mindeneket
tud, senkit nem kárhoztatok,
hanem csak lelkében ebreszge-
rek: mert tudom szent Pálnak
ama' drága mondását: *Te kitsoda*

Matth.
16. 26.

Roman 14. 4. *vagy hogy másnak szolgáját kárho-*
zatod? Az ő Urának áll, vagy esk.

Mi kiváltképpen azon egy néhai Magyar vérből és méhből származot Magyar Keresztyének; a' Nag' Istenért, temesük el a' megbékélhetetlen vallásbéli gyűlöléget. Veszedeelmes dolog ez. Hallyuk mit mond erről a' nagy

Gal. 5. 7. 15. *Doctor szent Pál: Hogy ha egy*
mást rágiátok és el-nyelitek, meg-lás-
sátok hogy viszontag egymástúl meg
ne emészteffetek. Hanem inkább

Phil. 3. 7. 15. *tartsuk-meg ezen szent Apostol-*
nak örök emlekezetre méltó in-
tését: Atyámfiai valakik tökéletes-
sek vagyunk, ilyen értelemben le-
gyünk: hogy ha valamit külömben
értetek, aztais az Isten meg-jelenti
ti néktek.

30. Itt véget vetnék Irásomnak, csak hogy még egy kis beszédem vagyon a' Kis Uram jóakarójával. Mindeneknek előtte igen lába-hegyin jár a' jámbor midőn

midőn nagy fönt aszt mondgya
 Irásának kezdetin; hogy száz esztendőtől fogva, soha a Pápisták
 ellenkezői meg nem tudtanak
 felelni a' fel-tört kérdésre. Más
Credo-ban vagyon Pósházi János
 felől (ójon Isten hogy magam-
 nak valamit tulajdonítsak) ma-
 ga *Kis Uram*, mikor egygyütt
 hozzá azt írja: *Imé Pósházi Uram*
ezt véghez vitte, a mit soha miolta a'
Calvinistafág fent vagyő, senki vég-
ben vihetet. Triumfált Achilles
fujják a' trombitát Pósházi Uram-
nak; méltó ugyan hogy Pósházi U-
ramnak fizetést meg-duplázzák.
 Tudom ugyan hogy ez tsak *Sar-*
sasmus és udvari tsufolodás volt,
 kire tölem is *Kis Uram* ugyan ak-
 kor ilyen feleletet vött: *A'*
Calvinista Atyafiaktul sem simplomot,
sem duplumot ezért nem kívánok,
meg-adgyák ők ennékem a' mi igaz.
Nem bánám mindazonáltal ha Kis
Uram négy esztendőtől fogva el-fő-

got fizetésemnek meg-adattatásában
 munkálkodnék. Ez az a mit a Kis
 Uram fegyver hordozója a 18.
 numerusban tzigányul referál,
 mint ha arra kérném ő kegyel-
 mért, hogy valami fizetést nekem
 szerezne. Rokon! nem veztek
 engemet reá a *Tibi dabo*-val. En is
per retorsionem azt mondom, ha
 vagy Kis Uram, vagy akar mely
 Jesuita e' világon azt meg-pro-
 bállya, hogy a' mostani Romai
 vallás, a' mint a' Tridentomi
 gyűlésben ki-adattatot és decla-
 ráltatot, és a' mint mostan pra-
 cticaltatik, Christus Urunktol
 fogva őt seculomokalat, őszve-
 legy volt volna, en-is ha pénzen
 kell-is Trombitást fogadok, és
 abbéli triumphusát emberfégef-
 sen meg-fuvattatom. Bar csak
 egy Doctort mutasson ollyat, a'
 ki mindenekben a' mostani Ro-
 mai vallást tartotta volna, s' azzal
 ellenkezőt semmit nem. Im há-
 rom

rom között adok Optiöt; Ago-
ston, Jeronymus, Cyprianus; akar
mellyikről mutassák meg.

31. Továbbá a' *Dominus Hyper-*
aspites azt excusallya, miért ne-
vét világosson ki nem nyomtat-
tatta. Oka: (ugy-mond) *hogy a'*
Fosaházi mérges nyelve ne vemé-
tzelül fel ne tegye. Ne fély tőlem
jó akaro Uram. Még eddig *Aspis*
kigyó mérgét nyelvem alatt nem
viseltem. Csak bánnyatok em-
berségeffen velem, bátor rosz
ember legyen nevem, ha ember-
ségeffen, ugy hozván a' dolog,
viszsa nem felelek. Nincs jobb
meg tartani, mint a' mit a' Nagy
Scaliger *Exercit. 307. §. 20.* szo-
kott völt mondani: *Rationibus*
utendum est viro veritatis studioso,
non Tullianis, Platonisique pigmen-
tis: declamationes enim ambitioso-
rum, otiosorum cibi sunt. A' Nagy
Agostonis ezt inculcallya: *Res*
eum re, causa cum causa certet. De

talám a' jámbor ō akart csufot-
 űzni az én nevemből: mert az
 első levelein irásának szépen *Pó-
 sabázi*-nak tudáirni, annak-után-
 na mindenütt *Possabázi*-nak. Ha
 ismernél, nem mondanál poss-
 hatnak sem mérgesnek.

32. Bagollyá-is akar sz egyűt
 csinálni. n. 8. A' sem vagyok:
 mert a' bagoly nappal nem lát;
 én pedig halá Istennek látok. A'
 bagoly oktalán állat; nékem pe-
 nig adott Isten annyi eszet, hogy
 a' világozságot meg tudom kü-
 lömböztetni a' sötétségtől. De
 az inkább a' bagolly, ki világozs-
 ágra nem mervén jöni, a' maga
 nevét el-titkollya. Mindazonál-
 tal jól keresve fel találják. Am a'
 18-dik *numerus*-ban egy veres
 bokor alatt halva fekszik, várván
 az itiletet és a' fel-támadást. Nagy
 látat, hogy fegyver miatt esett-el:
 mert azokat szokták veresszel bé-
 vonni. Es így akar ki légy *Barab*
 tom,

tom, még kezemet, lábomat
 (mint irod) meg nem öttem,
 mert ember hufra nem szorul-
 tam: mindazonáltal a' te igazság-
 talan irásodat le-törölöttem. Mi-
 vel azért Isten kegyelméből, ez
 által a' *discursus* által a' mostani
 Calvniſták vallásának isteni régi-
 sége tellyes világofságra hozat-
 tatott, ha ezeret s' meg ezeret ir-
 nak-is, azzal semmit sem gondo-
 lok, előtté viselvén Sz. Agoston-
 nak amaz *instructio*-ját: *Quis di-* De Ck
sceptandi finis erit, & loquendi mo- vit. Dei
ditus, si respondendum esse responden- l. 2. c. 10
tibus semper existimemus? Nam qui
vel non possunt intelligere quod dici-
zur, vel tam duri sunt adversitate
mentis, ut etiam si intellexerint non
obediant, respondent ut scriptum, &
loquuntur iniquitatem, atque infati-
gabiliter vani sunt. Quorum dicta
contraria si toties velimus refellere,
quoties obnixa fronte statuerunt non
currere quid dicant, dum quocunque

modo nostris disputationibus contradicant, quam sit infinitum, arduum, & infructuosum.

33. Várj még egy kevést Kegyes Olvasó. Tudom forgott kezében némelly *Tracta*, melly a' *Consequentiak* felől való *Rövid Tudósításon* rágódik. Azt csak halgatással kellene ugyan el-mulatni, mert a' jó akaro Uram a' ki *Authora* többire csak fárral, az az, szitokkal hagyigálódik: De a' mint ki az égre kőp, maga szemében esik, így ő-is magát mottokollya inkább, hogy nem mást. Te azért a' ki a' *Consequentiak* felől való *Tudósítót*, hol tudatlannak, hol kevélynek, hol hamis csonkétónak, hol csavargórokának, hol ortzátlan embernek nevezed, bátor erűl mind szentséges Atyádnak meggyóhónynyal, mind a' Kegyes Olvasóktul bocsánatot kérj.

34. *Tudatlan-é?* Legyek bátor
tudat-

tudatlan mint a' Bálám számára, 2.º Petr.
mindazonáltal még-is meg-fed- 2. 7. 16.
hetem a' hamis Profetának bo-
londságát. Talán az inkább tu-
datlan, a' ki a' *Tudofető*-nak hét *Ar-*
gumentum-ira, mellyekkel meg-
mutatá, hogy a' Theologiában,
vagy valamely hitnek ágazattya-
nak meg-próbálására, vagy vala-
melly tévelygésnek meg-izafolá-
sára, éihetni a' Szent irásban fun-
dáltatott Consequentiákkal, csak
annyit sem felele, mint a' néma
nem tud az annyának szólani.
Hogy penig Anticyrában, aka-
rom mondani Angliában igazé-
talz nagyobb bölcseség tanulása-
ra; né! ki tudgya ha mászor oda
mégyek, erősebb tobákat vagy
záspát hozok, szédelő fejednek
tisztetésára. Hadd éllyek jó ro-
konom míg éihetek a' szegény
házában; könnyen meg-oztoz-
hatunk kerten. Jövendőben a'
mikor az Ur akarja. én-is meg-

érem három sing földel; talám
néked sem kell több.

35. *Kevély é?* Nem tudom
mitsoda magam viseléséből
colligalod aszt, holott enge-
met nem is ismérsz. Nem látom
egyéb okát, hanem hogy fűzfá-
írásodra meg nem hajtom botom
fejét. Nem vagy még *Sanctissimus*
és *Beatissimus*, hogy leborulván
csókolgassam lábaidat.

2. Tim.
2. 7. 5.

36. *Hamis csonkítónak* is mon-
dasz. Hú goromba nem szólhatzé
szebben? Tudom hogy Sz. Pál
ama szók után; *Unus est mediator*
Dei & hominum, homo Jesus Chri-
stus, utánna veti: qui dedit redem-
tionē semetipsum pro omnibus. Nem-
is akarok élni a' tuled ki-gondolt
exceptio-val: de aszt-is tudom,
hogy a' Romai Doctörök az egy
puszta érettek való esfedezésnél,
többet-is biznak a' bődögült
Szentekre; és még ezeknek-is
másokra nézve a' váltságának ár-
rát tu-

rát tulajdonétyák. Hallyad er-
 rül Bellarminus paj-társodat: *Cur* Libr. 1.
sneptè sancti viri dicantur aliquo mo- de In-
do suis passionibus delicta nostra posse dul. c. 4.
redimere? Ládd Kegyes Olvasó,
 itt a Szenteknek is rész tulajdo-
 nittatik a váltságnek arának má-
 fokért valo meg-fizetésében.
 Nem vagyok azért hamis cson-
 kétó; sem másokra hamissat fogó.

37. *Esze felejtet, tébolygo és bo-*
lyongo Doctornak-is nevesz. De
 miért? Hogy a Consequentiak-
 rül valo tudósításban ezt irnám:
 Imé ezek, tudni-illik; *hogy nem*
szabad a Szenteket segítségül hívni;
nintsen Purgatorium; nem kell imád-
kozni a halottakért; a Misé nem
áldozat, &c. nem szikkelyi a mi hi-
tünknek és vallásunknak. Mostan-
 nis azt vallom; és tsak egy tu-
 dós Calvinista-is ebben meg
 nem ütközhetik. Mert ugyan-is
 mint szent Pál definiállya, a' *Heb. 11.*
 Hit dolgoknak valósága: innét *v. 1.*
 vagyon

vagyon, hogy az Apostoli Cre-
 dobannis a Hitnek ágazati mind
positivè avagy *affirmativè* tétel-
 tenek-ele. Az elő számlált tzik-
 kelyek pedig mi reánk Calvinis-
 tákra nézve nem valóságok; ha-
 nem csak figmentumok; hanem
 csak tagadási azoknak mellyeket
 a' Romaiak mint valóságos dol-
 gokot hisznek és állatnak lenni;
 hanem hitünk ellen való ágaza-
 tok. A' honnét valóba tébolygó
 főtől származot Consequentiat
 sotulsz ki: *Azért valhattya vala-
 mely Calvinista, hogy vagyon Purga-
 toriom; hogy a' Misé áldozat, &c.*
 Bizony mondom, nevetiségre
 méltó ember vagy. Hiszem eze-
 ket a' Calvinista ember hiti ellen
 való ágazatoknak tartya lenni;
 hogy hogy valhatná hát? Csak
 annyit tétzen ez, mint a' ki az
 mondaná, hogy a' tűz hideg. Ez é
 (mint mondod) az a' nagy rágás-
 ra való materia? A' kinek gyomra
 nemi

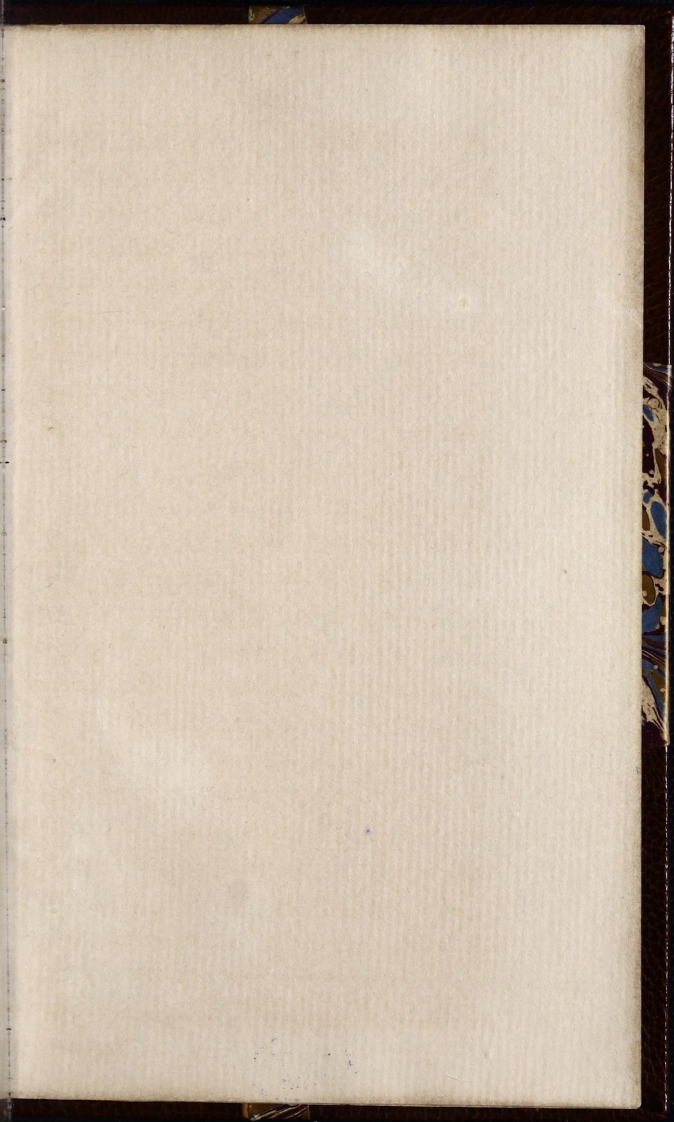
nem émelyeg, rágás nélkül is elnyelheti ezt.

38. Pírongatz-is hogy *ortzátlán* ember vagyok. Nem tudom Barátom mellyikünknek ortzája bőve vastagab. De miért vagy ok olyan? Azért-é, hogy Pázmány felől azt irtam, hogy ő a' Consequentiákat Ujjétok bálványozásának írja lenni? Ha hamisít irtam, *testare de falso*; ha penig igazat, miért embertelenül pírongatsz? De azt mondd: Pázmány a' jó Consequentiákat meg nem veti, nem-is mondgya bálványozásnak, hanem a' Calvinista Prædikátorok Consequentiáit, mellyek meg-csalhatók; mint nagy bölcsen *lib. 3. cap. 2.* megmutattya. En-is' azokat a' fraskás *Kalauzi* exceptiókat a' Consequentiák ellen, le-tapodám a' Consequentiákrul való tudósításban; mellyekre te nagy oktondéságod szerént egy ízálat
sem fe

fem felelél. Azt-is kérdéném
 tőled, mellyek azok a' Consequentiak, mellyeket *Kalauz*-od
approbál? Vélem azok mellyeket
 az Ecclesia farag és csinál. De itt
 meg más kérdés nyomja farka-
 dat; mit értesz azon az Ecclesi-
 án? Talám a' Pápát? melly kel-
 lemés Consequencia faragók le-
 gyenek ezek, eléggé a' *Tudosétás*-
 ban meg-mutatám; mellyre te
 mint a' hal meg némúlál. A'
 Conciliomot-é Papi-fejedelmé-
 vel egygyütt? Adhatnék én-elő
 Conciliumban faragott Consequentiakat-is, mellyeket nem
 hiszem hogy magad-is meg nem
 nevetnéi; de mullýékabba. So-
 ha bizony igaz okát nem adha-
 tod, miért volna jobb a' Pápista
 Papok Consequentiája a' Calvi-
 nista Prædiktorokénál. Hijában
 akarsz engemet ezekkel, és Con-
 fessioinkal ószve-vefzteni: mer
 a' mint minap a' tudos Chamie
 rusbo

fem felelél. Aszt-is kérdéném
 tőled, mellyek azok a' Consequentiak, mellyeket *Kalauz-od*
approbál? Vélem azok mellyeket
 az Ecclesia farag és csinál. De itt
 meg más kérdés nyomja farka-
 dat; mit értesz azon az Ecclesi-
 án? Talám a' Pápát? melly kel-
 lemés Consequencia faragók le-
 gyenek ezek, eléggé a' *Tudosétás-*
ban meg-mutatám; mellyre te
 mint a' hal meg némúlál. A'
 Conciliomot-é Papi-fejedelmé-
 vel egygyütt? Adhatnék én-elő
 Conciliumban faragott Consequentiakat-is, mellyeket nem
 hiszem hogy magad-is meg nem
 nevetnél; de mullýékabba. So-
 ha bizony igaz okát nem adha-
 tod, miért volna jobb a' Pápista
 Papok Consequentiája a' Calvi-
 nista Prædiktorokénál. Hijában
 akarasz engemet ezekkel, és Con-
 fessioinkal ószve-vefzteni: mer
 a' mint minap a' tudos Chamie
 rusbo

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

